



Erinevad väärtus- kasvatuse mudelid koolis

Pille Valk

- Väärtuskasvatusest erinevad mudelid
laiast maailmast –
Kuidas on mujal?
- Eesti pedagoogika klassika –
Mis on olnud meil endil?
 - Kuidas?

Kuidas on mujal?

- Jaapan
- Soome
- Ameerika Ühendriigid

KOKORO – 'südameharidus' Jaapani koolis

Eraldi õppeainena alates 1958.a.

1980d: kõlbeline kasvatus kui Jaapani
haridussüsteemi kompass

**2002.a. õppekava – tugev orienteeritus
väärtuskasvatusele**

Kõlbeline kasvatus algkoolis:

- Kõlbeline kasvatus – 1t nädalas
- Klassivälised üritused
- Integreeritud õpe
- Läbiv aspekt kogu koolitöös

Ajaressursi tunni jaotus plaanis

| | Eraldi tunnid | Klassivälised üritused | Integreeritud õpe | Ühiskonnaõpetus |
|-------|---------------|------------------------|-------------------|------------------|
| I | 34 | 34 | - | - |
| II | 35 | 35 | - | - |
| III | 35 | 35 | 105 | 70 (105) |
| IV | 35 | 35 | 105 | 85 (105) |
| V | 35 | 35 | 110 | 90 (105) |
| VI | 35 | 35 | 110 | 100 (105) |
| Kokku | 209 | 209 | 430 | 345 (420) |

Soome õppekavad

- Koolis toimuval on nii kasvatuslikud kui ka õpetuslikud eesmärgid
- Väärtuskasvatus ja eetika nii
 - **läbivate teemadena kui ka**
 - **eraldi õppeainena**
- Märksõnu:
 - Isiksuse mitmekülgne areng
 - Kultuuripärandi tundmaõppimine
 - Identiteedi kujunemise toetamine
 - Ühiskonna põhiväärtuste tundmaõppimine
 - Kriitilise mõtlemise arendamine

Tunniressurss

- Religiooniõpetus / maailmavaateõpetus:
 - Põhikoolis (1.- 9. kl): 11t
 - Gümnaasiumis: 3 kohustuslikku + 2 valikkursust
- Terviseõpetus:
 - Põhikoolis (7.- 9. kl): 3t
 - Gümnaasiumis: 1kohustuslik + 2 valikkursust
- Filosoofia (gümnaasium):
 - 1 kohustuslik + 1 valikkursus
- Psühholoogia (gümnaasium):
 - 1 kohustuslik + 4 valikkursust
- Ühiskonnaõpetus (gümnaasiumis):
 - 2 kohustuslikku + 2 valikkursust
- Põhikoolis 13 valikkursuse võimalust

Ameerika Ühendriigid

- Kõlbeline kasvatus on
 - hariduses kõige olulisem, vältimatu
 - väga kompleksne
 - praktikas äärmiselt keeruline ja vastuoluline
- Tähtsaimad kõlbelise kasvatuses 'signaalid' on kaudsed (Jackson, 1993) – kaasa mängib kõik koolis toimuv.
- Kasvatuses kõlbelisele dimensioonile tuleb läheneda õpilase seisukohast (Clark, 1995).
- Väärtuskasvatus kui koolielu läbiv teadvustatud tegevus – **kooli õppekava.**

- **Koolikultuur:**

- Kooli missioon, väärtused ja nende ilmnemine igapäevases elus
- Õpilase-õpetaja suhe
- Kooli üritused (kuidas ja millised väärtused neis esile tulevad?)
- Õpilaskond
- Kogukondlik kontekst

- **MEESKONNATÖÖ**

Eesti pedagoogilisest traditsioonist



P. Põld



Kõlbeline kasvatus on kooli
kesksemaid ülesandeid



- Episoodiline aine: kõlblus-õpetus,
Keskne aine - usuõpetus
- Reformitud usuõpetuse alusepanijad:

Johan Köpp ja Peeter Põld

- Märksõnad:
 - Kiriku ja kooli rollide selge eristamine
 - Lapsekesksus
 - Kultuurilise järjepidevuse tagamine
 - Oluline tähelepanu kõlblise arengu toetamisele



Usuõpetuse korraldus Eestis enne nõukogude okupatsiooni

- Tundide arv:
 - Algkoolis:
 - I–IV kl 2t nädalas
 - V–VI kl 1t nädalas
 - Gümnaasiumis:
 - I-II kl 2t nädalas
 - III-V kl 2t nädalas (HG ja RG; teistes 1t)

MORALITY



Religion

Philosophy

**• Kuhu ja kuidas
täna ses Eestis edasi liikuda?**

Noppeid uue RÕKi (?) materjalidest

Läbiv teema “Väärtused ja kõlblus”

Eesmärk:

- *Sidusa väärtuskasvatusega, mis peab silmas nii õpilase, kooli kui ka ühiskonna tasandit, toetatakse õpilase kõlblelist arengut, valmistatakse teda ette pädevate valikute tegemiseks elus ning enese ja teiste toimimise hindamiseks*

Väärtuskasvatuse eesmärgid:

- Väärtuste, kõlbeliste normide ja etiketi tundmaõppimine;
- Väärtuste ja kõlbeliste normide süstemaatilise ja kriitilise analüüsimise oskuste kujundamine;
- Toetada eneseväärikuse arengut, lugupidamise teiste vastu ja austust humanistlike väärtuste vastu;
- Kujundada kõlbeliste konfliktide lahendamise, vastutustundlike valikute tegemise ning oma käitumise kõlbelise refleksiooni oskusi.

Eetilised printsiibid – kokkuleppeline alus?

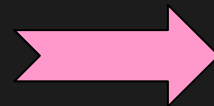
1. Elu ja inimväarikuse austamine;
2. Südametunnistuse, usu- ja mõttevabadus;
3. Lugupidamine enda ja teiste rahvuste traditsioonide ning kultuuride vastu;
4. Sallivus, võrdõiguslikkus ja demokraatia;
5. Õigusriigi põhimõtete järgimine;
6. Vägivallatus, solidaarsus;
7. Ausus ja õiglus, vastutustunne;
8. Looduskeskkonna säilitamine;
9. Perekonna väärtustamine

Väärtuskasvatuse põhimõtted

- Otsese ja kaudse õppimise ühendamine
- Järjepidevuse ja sidususe arvestamine. Eakohasus. Ainetevaheline integratsioon.
- Väärtuskasvatuse kognitiivse, afektiivse ja käitumusliku dimensiooni tasakaalu silmaspidamine.

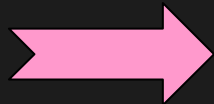
Arenguiooni

Heteronoomilisus



Autonoomsus

Dualism



Relativism



Pühendumine

Erinevad mõtlemise viisid

Jerome Bruner eristab

- **Propositsiooniline** mõtlemine
 - ❖ abstraktne loogiline, analüütiline
- **Narratiivne** mõtlemine
 - ❖ konkreetne, intuiitivne
 - ❖ tähenduste loomine
 - ❖ meelespidamine, ülekanne





TÄNAN TÄHELEPANU EEST!



Tänane Eesti

- Pinge RÕKi üldosas sätestatud õppe- ja kasvatustöö eesmärkide ja ainekeskse lähenemise vahel.
- Kontrollisüsteemi tajutakse tugevalt teadmistekesksena (tasemetööd – riigieksamid – koolide 'edetabelid').
- Järjest teravamalt teadvustatud vajadus kõlbelise kasvatuse (väärtuskasvatuse) järele

Kelle asi see on?

Probleemid

- Kas VK läbiva teemana on piisav?
 - Ainekavade ülekoormatus
 - Õpetajate napp ettevalmistus
- Empiirilised uurimused on napid
- Kuidas tagada **süsteemseid teadmisi** ja vajalikke õppimise ja teabetöötlemise strateegiate omandamist?
 - SEE NÕUAB AEGA!
- **Haridusfilosoofiline** küsimus
 - Millistelt alustelt peaks väärtuskasvatus lähtuma?

Normid ja nende päritolu



Ten Commandments
(Cecil B. DeMill
1956, Paramount Pictures)



Skulptuur
Warssavi raekojal

Kuidas luua raame?

- Inimõiguste ülddeklaratsioon
- Lapse õiguste konventsioon
 - EV põhiseadus

ÜRO Inimõiguste ülddeklaratsioon (1948)



ARTIKKEL 1. Kõik inimesed sünnivad vabadena ja võrdsetena oma väärikuselt ja õigustelt. Neile on antud mõistus ja südametunnistus ja nende suhtumist üksteisesse peab kandma vennluse vaim.

- Kuivõrd kinnitab igapäevane elu, et “kõik inimesed sünnivad vabane ja võrdsetena”?
 - Kust niisugune inimesekäsitus pärineb?

Pidepunkte: I kooliaste

Mina ja meie

- Oma Mina tundmaõppimine
- Eneseväärikuse arendamine (positiivset toimetuleku kogemust!)
- Tugi toimetulekuks ebaõnnestumistega
- Klassikollektiivi kujundamine (üksteise tundmaõppimine, empaatia, reeglite austamine, heasoovlikkus, solidaarsus jne)
- Materjal siduda õpilase kogemuste ja küsimustega.

Pidepunkte: II kooliaste

Mina, meie ja teised

- Väärtuste ja normide süstemaatiline tundmaõppimine (ajalugu; inimõigused).
- Normide tundmaõppimine ja lahtimõtestamine.
- Sallivus ja lugupidamine.
- Peresuhted
- NB! Privaatsuse tagamine.

Pidepunkte: III kooliaste

Mina, meie ja maailma

- Rõhuasetus väärtushinnangute ja kõlbeliste normide ühiskondlik ja ajaloolis-kultuuriline dimensioonile.
- Kodanikuvastutus
- Omakultuuri väärtustamine koos huviga teiste kultuuride vastu. Eelarvamuste vaba suhtumine teistesse.
- Püüe tervikpildi poole

Pidepunkte: IV kooliaste **Inimesena maailmas**

- Erinevate ainevaldkondade ainese seostamine.
- Kriitilise mõtlemise, analüüsi- ja argumenteerimisoskuste arendamine.
- Asjakohase teabe kogumine, analüüsimine ja seoste loomine.
- Oma seisukohtade kriitiline refleksioon

sum born gud

sum born evil

